

297-modda. Umumiy qoidalar

Jami daromad yuridik shaxs tomonidan O‘zbekiston Respublikasidagi va uning hududidan tashqaridagi manbalardan hisobot (solig) davri mobaynida olingan daromadlardan iboratdir.

Jami daromad, agar ushbu Kodeksning **299-moddasida** boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo‘lsa, qo‘shilgan qiymat solig‘ini va aksiz solig‘ini inobatga olmagan holda aniqlanadi.

Ushbu bo‘lim maqsadida jami daromadga (bundan buyon ushbu bo‘limda daromad deb yuritiladi) har qanday shaklda va (yoki) har qanday faoliyatdan olinishi lozim bo‘lgan daromadlar (bundan buyon matnda olingan daromadlar deb yuritiladi), xususan, quyidagi daromadlar kiradi:

- 1) tovarlarni (xizmatlarni) realizasiya qilishdan olingan daromad;
- 2) kredit (qarz, mikro kredit va boshqa moliyaviy operatsiyalar) bo‘yicha mukofot tarzidagi daromad;
- 3) sug‘urta, qayta sug‘urta tashkilotining sug‘urta, qayta sug‘urta qilish shartnomalari bo‘yicha daromadi;
- 4) REPO operatsiyalari bo‘yicha daromad;
- 5) qimmatli qog‘ozlar va (yoki) muddatli bitimlarning moliyaviy vositalariga doir operatsiyalar bo‘yicha ushbu Kodeksning **327 — 329-moddalariga** muvofiq olingan daromad;
- 6) asosiy vositalarning va boshqa mol-mulkning ushbu Kodeksning **298-moddasiga** muvofiq chiqib ketishidan olingan daromad;
- 7) moliyaviy ijara (lizing) shartnomasiga binoan mol-mulkni berish bo‘yicha pul mukofoti tarzidagi daromad;

8) mol-mulkni mulk ijarasiga (ijaraga) berishdan olingan daromad, bundan moliyaviy ijara (lizing) mustasno;

9) royalti;

10) ushbu Kodeksning [299-moddasiga](#) muvofiq tekin olingan mol-mulk (olingan xizmatlar);

11) inventarizasiya natijasida aniqlangan ortiqcha tovar-moddiy zaxiralarning va boshqa mol-mulkning qiymati tarzidagi daromad;

12) qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiyatlarni hisobdan chiqarishdan olingan daromad, bundan ushbu Kodeksning [317-moddasiga](#) muvofiq ilgari chegirib tashlanmagan xarajatlarni hisobdan chiqarishdan olingan daromadlar mustasno;

13) ushbu Kodeksning [300-moddasiga](#) muvofiq talab qilish huquqidan o'zganing foydasiga voz kechish shartnomasi bo'yicha olingan daromad;

14) ushbu Kodeksning [301-moddasiga](#) muvofiq ilgari chegirib tashlangan xarajatlar yoki zararlarning o'rnini qoplash tarzidagi daromad;

15) ushbu Kodeksning [302-moddasiga](#) muvofiq xizmat ko'rsatuvchi xo'jaliklardan olinadigan daromad;

16) ushbu Kodeksning [319-moddasiga](#) muvofiq birgalikdagi faoliyatda ishtirok etishdan olingan daromad;

17) qarzdor tomonidan e'tirof etilgan yoxud qarzdor tomonidan sudning qonuniy kuchga kirgan hujjati asosida shartnoma majburiyatlarini buzganlik uchun to'lanishi lozim bo'lgan jarimalar, penyalar va boshqa sanksiyalar, shuningdek zararlarning (ziyonning) o'rnini qoplash summalari;

18) ushbu Kodeksning 320-moddasiga muvofiq kursdagi ijobiy farq;

19) dividendlar va foizlar;

20) ishonchli boshqaruv muassisi tomonidan mol-mulkni ishonchli boshqarishdan olingan daromad;

21) shakllantirilish xarajatlari ushbu Kodeksning 44 va 45-boblarida belgilangan tartibda va shartlarda xarajatlar tarkibiga qabul qilingan, qayta tiklangan zaxiralar summalari;

22) aksiyador, ishtirokchi yuridik shaxs foydasiga o'z ulushining (ulushi bir qismining) qiymatini olishdan voz kechgan taqdirda, mazkur yuridik shaxsning ustav fondi (ustav kapitali) kamayishi munosabati bilan olgan daromad;

23) korxonani mol-mulk majmui sifatida sotishdan olingan daromad;

24) ushbu Kodeksning VI bo'limida belgilangan hollarda va tartibda narxlarga tuzatishlar kiritish tufayli olingan daromad;

25) ushbu Kodeksning VII bo'limida belgilangan hollarda va tartibda nazorat qilinadigan chet el kompaniyasining foyda tarzidagi daromadi;

26) alohida hisobi mavjud bo'lmagan va (yoki) ulardan maqsadli foydalanilmagan maqsadli mablag'lar tarzidagi daromad (bundan byudjet to'g'risidagi qonun hujjatlari normalari qo'llaniladigan byudjet mablag'lari mustasno);

27) ushbu qismning 1 — 26-bandlarida ko'rsatilmagan boshqa daromadlar.

Daromadlar soliq to'lovchi tomonidan olingan daromadlarni tasdiqlovchi birlamchi hujjatlar va boshqa hujjatlar, shu jumladan elektron hujjatlar, shuningdek soliqni hisobga olishga doir hujjatlar asosida aniqlanadi.

Jami daromad ushbu bo‘lim maqsadlarida pul, natura shaklida va (yoki) boshqa shakllarda kelib tushgan barcha tushumlardan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

Soliq to‘lovchi tomonidan olingan, qiymati chet el valyutasida ifodalangan daromadlar qiymati milliy valyutada ifodalangan daromadlar bilan birgalikda hisobga olinadi.

Yuridik shaxs qayta tashkil etilganda, mol-mulkning va pulda ifodalanadigan bahoga ega bo‘lgan nomulkiy huquqlarning qiymati va (yoki) yuridik shaxslarni qayta tashkil etish chog‘ida huquqiy vorislik tartibida olinadigan (o‘tkaziladigan), qayta tashkil etilayotgan yuridik shaxslar o‘zining qayta tashkil etilish sanasiga qadar olgan majburiyatlarining qiymati yangi tashkil etilgan, qayta tashkil etilayotgan va qayta tashkil etilgan yuridik shaxslarning daromadlari deb e‘tirof etilmaydi.

Agar daromadni buxgalteriya hisobi to‘g‘risidagi qonun hujjatlari talablariga muvofiq e‘tirof etish daromadni ushbu Kodeksga muvofiq aniqlash va e‘tirof etish tartibidan farq qilsa, mazkur daromad soliq solish maqsadlarida ushbu Kodeksda belgilangan tartibda hisobga olinadi.

Agar ushbu bo‘limda boshqacha qoida belgilanmagan bo‘lsa, buxgalteriya hisobi to‘g‘risidagi qonun hujjatlarini qo‘llash chog‘ida aktivlar va (yoki) majburiyatlarning qiymati o‘zgarganligi munosabati bilan buxgalteriya hisobida aks ettirilgan daromadlarga soliq solish maqsadidagi daromadlar sifatida qaralmaydi, bundan haqiqatda olingan daromadlar mustasno.

Agar ushbu Kodeksda boshqacha qoida belgilanmagan bo‘lsa, daromadni e‘tirof etish sanasi buxgalteriya hisobi to‘g‘risidagi qonun hujjatlari talablariga muvofiq aniqlanadi.

Soliq to‘lovchining daromadlariga tuzatish kiritish ushbu Kodeksning [332-moddasiga](#) muvofiq amalga oshiriladi.

Agar muayyan bir daromad daromadlarning bir nechta moddasida nazarda tutilgan bo'lsa, jami daromadni aniqlashda mazkur daromad faqat bir marta kiritiladi.

298-modda. Asosiy vositalarning va boshqa mol-mulkning chiqib ketishidan olinadigan daromadlar

Asosiy vositalarning va boshqa mol-mulkning chiqib ketishidan olinadigan daromad deb buxgalteriya hisobi to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq belgilanadigan asosiy vositalarning va boshqa mol-mulkning chiqib ketishidan olinadigan foyda e'tirof etiladi.

Asosiy vositalarning va boshqa mol-mulkning chiqib ketishidan olinadigan moliyaviy natijani (foydani yoki zararni) aniqlashda ilgari qayta baholangan asosiy vositalarning hamda boshqa mol-mulkning narxini oshirish summasining ushbu asosiy vositalarni va boshqa mol-mulkni oldingi narxni pasaytirish summasidan ortiq summalari asosiy vositalar hamda boshqa mol-mulkning chiqib ketishidan olingan daromad tarkibiga kiritiladi.

299-modda. Tekin olingan mol-mulk (xizmatlar)

Agar ushbu Kodeksda boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, soliq to'lovchi tomonidan tekin olingan mol-mulk va (yoki) xizmatlar soliq to'lovchining daromadi deb e'tirof etiladi.

Mol-mulkni (xizmatlarni) tekin asosda olish chog'ida oluvchi shaxsning daromadlari, agar ushbu moddaning **to'rtinchi qismida** boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, ushbu mol-mulkning (xizmatlarning) bozor qiymatidan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

Tekin olingan mol-mulkning (xizmatlarning) bozor qiymati hujjat bilan tasdiqlanishi kerak. Xususan, quyidagilar shunday hujjatlar bo'lishi mumkin:

- 1) yuklab jo'natishga, yetkazib berishga yoki topshirishga doir hujjatlar;
- 2) mahsulot yetkazib beruvchilarning narxga doir ma'lumotlari (prays-varaqlar);
- 3) ommaviy axborot vositalaridan olingan ma'lumotlar;
- 4) birja xabarlar;
- 5) davlat statistika organlarining ma'lumotlari.

Qarz beruvchiga foizli daromad to'lash majburiyatisiz qarz (qaytarish sharti bilan moliyaviy yordam) olish chog'ida qarz oluvchining daromadi qarz (qaytarish sharti bilan moliyaviy yordam) olish sanasida O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan belgilangan qayta moliyalashtirish stavkasidan kelib chiqqan holda aniqlanadi. Qarz beruvchining daromadini aniqlashning xuddi shunday tartibi qarz (qaytarish sharti bilan moliyaviy yordam) olish sanasida stavkasi O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan belgilangan qayta moliyalashtirish stavkasidan kam bo'lgan foizlar to'lash sharti bilan berilgan qarzlarga (qaytarish sharti bilan moliyaviy yordamga) nisbatan qo'llaniladi.

Ushbu modda **to'rtinchi qismining** qoidalar:

- 1) banklararo operatsiyalarga va kredit tashkilotlari tomonidan berilgan kreditlarga;
- 2) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlariga ko'ra, shuningdek O'zbekiston Respublikasining norezidentlari tomonidan beriladigan qarzlarga (ssudalarga);

3) soliq to'lovchilar konsolidasiyalashgan guruhining bir ishtirokchisi tomonidan ayni shu konsolidasiyalashgan guruhning boshqa ishtirokchisiga beriladigan qarzlarga (qaytarib berish sharti bilan moliyaviy yordamga) nisbatan tatbiq etilmaydi.

Ushbu moddaning **birinchi qismi** qoidalari ushbu Kodeksning **322-moddasida** nazarda tutilgan soliq solishning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda mol-mulkni ishonchli boshqaruvga berishdan naf oluvchi oladigan daromadlarga nisbatan ham tatbiq etiladi.

300-modda. Talab qilish huquqidan o'zganing foydasiga voz kechish shartnomasi bo'yicha olingan daromadlar

Talab qilish huquqidan o'zganing foydasiga voz kechish shartnomasi bo'yicha olingan daromadlar quyidagilarning o'rtasidagi ijobiy farq sifatida aniqlanadi:

1) talab qilish huquqini oluvchi soliq to'lovchi uchun — qarzdordan talab bo'yicha asosiy qarzdan olinishi lozim bo'lgan summa, shu jumladan talab qilish huquqidan o'zganing foydasiga voz kechish sanasidagi asosiy qarzdan ortiq summa bilan talab qilish huquqini olish qiymati o'rtasidagi ijobiy farq;

2) talab qilish huquqidan o'zganing foydasiga voz kechgan soliq to'lovchi uchun — talab qilish huquqidan o'zganing foydasiga voz kechish qaysi qiymat bo'yicha amalga oshirilgan bo'lsa, o'sha qiymat bilan soliq to'lovchining dastlabki hisobga olish hujjatlariga binoan talab qilish huquqidan o'zganing foydasiga voz kechish sanasida qarzdordan olinishi lozim bo'lgan talabning qiymati o'rtasidagi ijobiy farq;

3) qarzni talab qilish huquqini bundan buyon amalga oshiruvchi soliq to'lovchi uchun — talab qilish huquqidan

o'zganing foydasiga voz kechish qiymati bilan mazkur talabni sotib olish xarajatlarning summasi o'rtasidagi ijobiy farq.

Talab qilish huquqidan o'zganing foydasiga voz kechishdan olingan daromad talab qilish huquqidan voz kechish amalga oshirilgan hisobot (soliq) davrida e'tirof etiladi.

Ushbu moddaning **birinchi qismida** nazarda tutilgan talab qilish huquqidan o'zganing foydasiga voz kechish shartnomasiga ko'ra olingan salbiy farq soliq to'lovchining zarari deb e'tirof etiladi va soliq bazasi aniqlanayotganda chegirib tashlanadi.

301-modda. Ilgari chegirib tashlangan xarajatlarning yoki zararlarning o'rnini qoplash tarzidagi daromad

Ilgari chegirib tashlangan xarajatlarning yoki zararlarning o'rnini qoplash tarzidagi daromadlar jumlasiga quyidagilar kiradi:

1) joriy soliq davrida o'rni qoplangan, shu jumladan bunday talablarga bo'lgan huquqlardan o'zganing foydasiga qayta voz kechish yo'li bilan o'rni qoplangan, oldin xarajatlar jumlasiga kiritilgan, umidsiz (tavakkal qilingan) deb e'tirof etilgan talablarning summalari;

2) chiqimlarning (xarajatlarning) o'rnini qoplash uchun O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetidan olingan mablag'larning summalari;

3) sug'urta tashkiloti yoki zarar yetkazgan shaxs tomonidan to'langan zararni kompensasiya qilish summalari, bundan ushbu Kodeksning **304-moddasida** ko'rsatilgan sug'urta to'lovlari mustasno;

4) ilgari chegirmalar jumlasiga kiritilgan chiqimlarning o'rnini qoplashdan olingan boshqa kompensasiyalar.

Olingan kompensasiya u qaysi hisobot (soliq) davrida olingan bo'lsa, o'sha hisobot (soliq) davrining daromadi bo'ladi.

302-modda. Xizmat ko'rsatuvchi xo'jaliklardan olingan daromadlar

Xizmat ko'rsatuvchi xo'jaliklar deganda faoliyati soliq to'lovchining asosiy faoliyatiga xizmat ko'rsatishga qaratilgan va soliq to'lovchining asosiy faoliyati doirasida tovarlar ishlab chiqarish va xizmatlar ko'rsatish bilan bog'liq bo'lmagan xo'jaliklar tushuniladi.

Xizmat ko'rsatuvchi xo'jaliklar jumlasiga quyidagilar kiradi:

1) yordamchi xo'jaliklar;

2) uy-joy-kommunal xo'jaligi ob'yektlari: uy-joy fondi, mehmonxonalar (turistik mehmonxonalar bundan mustasno), tashrif buyuruvchilar uchun uylar va yotoqxonalar, tashqi obodonlashtirish ob'yektlari, sun'iy inshootlar, cho'milish havzalari, plyajlarning inshootlari hamda asbob-uskunalar, aholini gaz, issiqlik va elektr bilan ta'minlash ob'yektlari, uy-joy-kommunal xo'jaligi ob'yektlariga texnik xizmat ko'rsatish hamda ularni ta'mirlash uchun mo'ljallangan uchastkalar, syexlar, bazalar, ustaxonalar, garajlar, maxsus mashinalar va mexanizmlar, omborxonalar;

3) ijtimoiy-madaniy soha ob'yektlari: sog'liqni saqlash va madaniyat ob'yektlari, bolalar maktabgacha ta'lim ob'yektlari, bolalarning dam olish oromgohlari, sanatoriylar (profilaktoriylar), dam olish bazalari, pansionatlar, jismoniy tarbiya va sport ob'yektlari, aholiga maishiy xizmat ko'rsatish sohasining ishlab chiqarishga oid bo'lmagan ob'yektlari (hammomlar, saunalar, kirxonalar, tikuvchilik ustaxonalari hamda maishiy xizmatlar ko'rsatuvchi boshqa ustaxonalar);

4) o‘z xodimlariga yoki o‘zga shaxslarga xizmatlarni realizasiya qilishni amalga oshiruvchi umumiy ovqatlanish punktlari, o‘quv kombinatlari va shunga o‘xshash boshqa xo‘jaliklar, ishlab chiqarishlar hamda xizmatlar.

Xizmat ko‘rsatuvchi xo‘jaliklardan olingan daromadlar xizmat ko‘rsatuvchi xo‘jaliklar tomonidan tovarlarni va xizmatlarni realizasiya qilishdan olingan mablag‘larning summasi bilan xizmat ko‘rsatuvchi xo‘jaliklarning umumiy faoliyatiga bog‘liq xarajatlarning summasi o‘rtasidagi ijobiy farq sifatida aniqlanadi.

Ushbu bo‘limga muvofiq chegirib tashlanishi lozim bo‘lgan xarajatlar xizmat ko‘rsatuvchi xo‘jaliklarning faoliyati bilan bog‘liq xarajatlar deb e‘tirof etiladi.

Chegirib tashlanadigan xarajatlarning daromadlardan ortib ketishi xizmat ko‘rsatuvchi xo‘jaliklardan ko‘rilgan zarar deb e‘tirof etiladi.

303-modda. Uzoq muddatli kontraktlar bo‘yicha daromadlar

Agar tuzilgan kontraktlar shartlarida xizmatlarni bosqichma-bosqich topshirish nazarda tutilmagan bo‘lsa, uzoq texnologik siklli ishlab chiqarish (bir soliq davridan ortiq) bo‘yicha mazkur xizmatlarni realizasiya qilishdan olingan daromad hisobga olish ma‘lumotlari asosida daromadni bir me‘yorda e‘tirof etish prinsipi inobatga olingan holda soliq to‘lovchi tomonidan taqsimlanadi.

Uzoq muddatli kontraktni hisobot davrining oxiriga kelib haqiqatda ijro etish kontraktni bajarish boshlangandan e‘tiboran qilingan xarajatlarning solishtirma miqdorini kontraktni bajarishga doir xarajatlarning umumiy summasida hisob-kitob qilish asosida aniqlanadi.

Hisobot davrining oxiridagi daromad qilingan xarajatlarning hisob-kitob qilingan solishtirma miqdori va kontrakt bo'yicha daromadning (kontrakt narxlari) umumiy summasidan kelib chiqib aniqlanadi. Mazkur kontrakt bo'yicha ilgari hisobga olingan daromadlar joriy hisobot davrida xizmatlarni realizasiya qilishdan olingan daromadni aniqlash chog'ida chegirib tashlanadi.

304-modda. Soliq solishda hisobga olinmaydigan daromadlar

Quyidagilar daromad sifatida hisobga olinmaydi:

1) ustav fondiga (ustav kapitaliga) qo'shilgan hissa tarzida olingan mablag'lar;

2) aksiyalarni (ulushlarni) joylashtirish narxining ularning nominal qiymatidan (dastlabki miqdoridan) ortiqcha summasi;

3) ishtirokchilar tarkibidan chiqish (chiqib ketish) chog'ida ustav fondiga (ustav kapitaliga) qo'shilgan hissa doirasida olingan yoki ishtirokchining ulushi miqdorini kamaytirish, shuningdek tugatilayotgan yuridik shaxsning mol-mulkini ishtirokchilar o'rtasida taqsimlash chog'ida olingan mablag'lar;

4) oddiy shirkat shartnomasi bo'yicha birgalikdagi faoliyatni amalga oshirish uchun birlashtiriladigan mablag'lar;

5) oddiy shirkat shartnomasi bo'yicha sherikning (ishtirokchining) shartnoma sheriklari (ishtirokchilari) umumiy mulkidagi ulushi qaytarilgan yoki bunday mol-mulk bo'lingan taqdirda, ushbu sherik (ishtirokchi tomonidan) qo'shilgan hissa miqdorida olingan mablag'lar;

6) realizasiya qilinadigan tovarlar (xizmatlar) uchun oldindan to'lov (bo'nak) tarzida boshqa shaxslardan olingan mablag'lar;

7) qonun hujjatlariga muvofiq ushbu majburiyatlarning ta'minoti sifatida garov yoki zakalat tarzida olingan mablag'lar, ularga bo'lgan mulk huquqi boshqa shaxsga o'tgan paytga qadar;

8) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoki O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari asosida, shuningdek O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalariga muvofiq tekinga olingan mol-mulk va xizmatlar;

9) ushbu Kodeksning **48-moddasida** nazarda tutilgan talablar bajarilishi sharti bilan olingan grantlar, insonparvarlik yordami va maqsadli tushumlar;

10) sug'urta shartnomalari bo'yicha sug'urta to'voni (sug'urta summasi) tarzida olingan mablag'lar;

11) vositachiga yoki boshqa ishonchli vakilga vositachilik, topshiriq shartnomasi yoki vositachilik xizmatlari ko'rsatishga doir boshqa shartnoma bo'yicha majburiyatlarni bajarishi munosabati bilan, shuningdek vositachi yoki boshqa ishonchli vakil tomonidan komitent yoxud boshqa ishonch bildiruvchi uchun amalga oshirilgan xarajatlarning o'rnini qoplash hisobidan kelib tushgan mol-mulk (pul mukofoti bundan mustasno). Bunday xarajatlar, agar tuzilgan shartnomalar shartlarida bu xarajatlarning o'rnini qoplash nazarda tutilgan bo'lsa, vositachidan yoki ishonchli vakildan chegirib tashlanmaydi;

12) moliyaviy ijara (lizing) ob'yektining qiymati o'rnini ijaraga beruvchi (lizing beruvchi) tomonidan olingan ijara (lizing) to'lovining qismi tarzida qoplash;

13) mol-mulk ijarasiga doir shartnoma bo'yicha olingan mol-mulk, bundan moliyaviy ijara (lizing) mustasno;

14) telekommunikasiya tarmoqlaridagi tezkor-qidiruv tadbirlari tizimining tekin olingan texnik vositalari, shuningdek

ulardan foydalanish va ularga xizmat ko'rsatish bo'yicha xizmatlar;

15) investor va davlat mulkini boshqarish bo'yicha vakolatli davlat organi o'rtasida tuzilgan shartnomaga binoan investisiya majburiyatlari sifatida kiritiladigan mol-mulk;

16) kredit yoki qarz shartnomalari bo'yicha mablag'lar yoki boshqa mol-mulk (mablag' jalb qilishni rasmiylashtirish usulidan qat'i nazar, boshqa shunday mablag'lar yoki boshqa mol-mulk, shu jumladan qarz qimmatli qog'ozlar), shuningdek bunday jalb qilingan mablag'larni to'lash hisobidan mablag'lar yoki boshqa mol-mulk;

17) konsessiya bitimi bo'yicha qonun hujjatlariga muvofiq olingan mol-mulk;

18) davlat muassasalari tomonidan barcha darajalardagi ijro etuvchi hokimiyat organlarining qaroriga ko'ra olingan mol-mulk;

19) O'zbekiston Respublikasining davlat obligasiyalari va davlatning boshqa qimmatli qog'ozlari bo'yicha olingan daromadlar, shuningdek O'zbekiston Respublikasi tomonidan va O'zbekiston Respublikasi yuridik shaxslari tomonidan chiqarilgan xalqaro obligasiyalar bo'yicha daromadlar;

20) soliq to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq hisobdan chiqarilgan penyalarning va jarimalarning summasi.

